Teološka kritika apostolske pobudnice *Amoris laetitia*

Apostolska pobudnica "Amoris laetitia", koju je objavio papa Franjo 19. ožujka 2016., upravljena biskupima, svećenicima, đakonima, osobama posvećenog života, kršćanskim bračnim parovima i svim vjernicima laicima, prouzročila je tugu i pomutnju kod mnogih katolika zbog svojega očitog nesuglasja sa stanovitim brojem istina koje o vjeri i moralu naučava Katolička Crkva. Ta situacija dovodi duše u veliku opasnost. Budući da su, kako uči sv. Toma Akvinski, podložnici obvezani ispraviti svoje nadređene kada od njih prijeti neposredna opasnost vjeri (Summa Theologiae, IIa IIae q. 33 a. 4 ad 2; a. 7 co.) te da katolički vjernici imaju pravo, a katkada i dužnost, u skladu sa svojim znanjem, stručnošću i ugledom očitovati se o onome što se tiče dobrobiti Crkve (Zakonik kanonskog prava, kan. 212, §3), katolički su teolozi strogo obvezani da se javno izjasne protiv očiglednih zabluda u tom dokumentu. Nakana je ovog prikaza pobudnice "Amoris laetitia" ispuniti tu obvezu i pružiti crkvenoj hijerarhiji pomoć u rješavanju spomenute situacije.

Autoritet pobudnice Amoris laetitia

Zbog svojega službenog značaja pobudnica "Amoris laetitia" može dovesti vjeru i moral katolika u veliku opasnost. Iako apostolske pobudnice obično ili uglavnom spadaju u čisto pastoralnu upravnu vlast, ipak one, zbog povezanosti među vlastima poučavanja i upravljanja, spadaju neizravno i u učiteljsku vlast. A mogu sadržavati i izravno učiteljske odlomke, koji su onda jasno naznačeni kao takvi. Tako je bilo s prethodnim apostolskim pobudnicama kao što su "Evangelii nuntiandi", "Familiaris consortio" i "Reconciliatio et paenitentia".

Po sebi ne postoji zapreka tomu da papa apostolsku pobudnicu upotrijebi za nezabludivo naučavanje o vjeri i moralu, ali "Amoris laetitia" ne sadrži nikakvo nezabludivo naučavanje, jer nijedan njezin iskaz ne zadovoljava stroge uvjete za nezabludivu definiciju. Stoga se radi o nenezabludivom izvršavanju papinskog učiteljstva.

Neki su komentatori ustvrdili da pobudnica "Amoris laetitia" ne sadrži učiteljsko naučavanje kao takvo, nego samo osobna papina razmišljanja o predmetu kojim se bavi. Ta tvrdnja ako je istinita ne uklanja opasnost koja od toga dokumenta prijeti vjeri i moralu. Ako vrhovni svećenik izražava osobno mišljenje u učiteljskom dokumentu, to

izražavanje mišljenja uključno prikazuje dotično mišljenje opravdanim za katolike. Posljedica je da će mnogi katolici povjerovati da je to mišljenje doista spojivo s katoličkom vjerom i moralom. Neki će katolici iz poštovanja prema sudu izrečenom od vrhovnog svećenika povjerovati da je to mišljenje ne samo dopustivo nego istinito. Ako mišljenje o kojem se radi nije zapravo spojivo s katoličkom vjerom i moralom, ti katolici na taj će način odbaciti vjerski i moralni nauk Katoličke Crkve koji se tiče tog mišljenja. Ako se mišljenje odnosi na moralna pitanja, praktični učinak na djelovanje katolika bit će isti povjerovali oni u opravdanost ili pak u stvarnu istinitost toga mišljenja. Mišljenje o moralnim pitanjima koje uistinu s pravom vrhovni svećenik ima mišljenje je koje s pravom katolici slijede. Uvjerenje u opravdanost moralnog stava vodit će stoga katolike k uvjerenju da je opravdano djelovati kao da je stav istinit. Ako postoji snažna pobuda da se tako djeluje, a glede pitanja o kojima se ovdje radi ona postoji kod katolika u situacijama na koje se ta pitanja odnose, većina će katolika djelovati u skladu s time. To je važan čimbenik u prosudbi pobudnice "Amoris laetitia", jer se taj dokument bavi konkretnim moralnim pitanjima.

Ipak, nije točno da "Amoris laetitia" ima nakanu izraziti samo osobne papine poglede. Dokument sadrži iskaze o osobnim stavovima sadašnjega Svetog Oca, ali takvi iskazi nisu nespojivi s prikazivanjem, u dokumentu, tih stavova kao da su naučavanje Katoličke Crkve. Velik se dio dokumenta sastoji od otvorenih izričnih i zapovjednih iskaza koji se ne pozivaju na osobne poglede Svetog Oca, pa stoga imaju oblik učiteljskog naučavanja. Taj oblik navest će katolike da vjeruju da su ti iskazi ne naprosto dopustivi, nego da su nauk vjerodostojnog učiteljstva koji obvezuje na religiozni posluh uma i volje, dakle kojemu moraju iskazivati ne šutljivo poštovanje praćeno unutarnjim neslaganjem, nego stvarni unutarnji pristanak. [1]

Opasnosti pobudnice Amoris laetitia

Sljedeća raščlamba ne osporava niti podvrgava sumnji osobnu vjeru pape Franje. Nije ni dopustivo ni opravdano osporavati vjeru bilo kojem autoru na temelju samo jednog teksta, a to je pogotovo istinito u slučaju vrhovnog svećenika. Postoje i daljnji razlozi zašto tekst "Amoris laetitia" ne može biti dovoljan argument u prilog mišljenju da je papa upao u krivovjerje. Tekst je silno dug, i vjerojatno je velik njegov dio napisao autor ili autori koji nisu papa Franjo, kao što je i normalno u papinskim dokumentima. Oni iskazi u njemu koji na prvi pogled proturječe vjeri moguće je da proizlaze iz obične zablude pape Franje, a ne iz hotimičnog odbacivanja vjere.

No kad je riječ o samom dokumentu, nema sumnje da je on velika opasnost za katoličku vjeru i moral. Sadrži mnoštvo iskaza čija neodređenost ili dvosmislenost dopušta tumačenja protivna vjeri ili moralu, ili koji navode na tvrdnju protivnu vjeri i moralu, a da je stvarno ne iznose. Sadrži također iskaze koji se na temelju zdravorazumskog čitanja čine protivnima vjeri ili moralu.

Ti iskazi što ih iznosi "Amoris laetitia" nisu izraženi sa znanstvenom pomnjom. To može biti povoljno za onaj mali udio katolika koji je znanstveno obučen u teologiji, jer takvi će katolici biti u stanju raspoznati da tvrdnje iz "Amoris laetitie" ne zahtijevaju njihov religiozni posluh uma i volje, pa čak, s obzirom na sebe same, ni šutnju punu poštovanja. Poman izraz i prikladan zakonski oblik potrebni su da bi učiteljska izreka bila obvezatna na spomenuti način, a njih u većem dijelu dokumenta nema. To je međutim štetno za golemu većinu katolika koja nema teološku obuku i slabo je upućena u katolički nauk o temama o kojima apostolska pobudnica raspravlja. Pomanjkanje preciznosti u iskazima iz dokumenta olakšava tumačenja prema kojima oni proturječe stvarnom nauku Katoličke Crkve i božanske objave te opravdavaju ili zahtijevaju napuštanje toga nauka od strane katolika, u teoriji i u praksi. Neki kardinali, biskupi i svećenici, izdajući svoju dužnost prema Isusu Kristu i brizi za duše, već nude takva tumačenja.

Problem s pobudnicom "Amoris laetitia" nije u tome što bi ona nametala zakonski obvezujuća pravila koja su u sebi nepravedna ili autoritativno naučavala obvezatan nauk koji je pogrešan. Ona nema vlast proglasiti nepravedne zakone ni zahtijevati pristanak uz pogrešan nauk, jer papa nema moć činiti takvo što. Problem s pobudnicom u tome je što ona može zavesti katolike da vjeruju ono što je pogrešno i da čine ono što je zabranjeno božanskim zakonom. Pobudnica je izrečena izrazima koji nisu zakonski i teološki precizni, ali to nije važno za prosudbu njezina sadržaja, jer ni najprecizniji izražaj ne može dati status nauka i zakona odredbama koje su protivne božanskom zakonu i božanskoj objavi. U vezi s pobudnicom važan je štetni učinak što ga ona može imati na vjeru i moralni život katolika. Narav tog učinka ovisit će o značenju dokumenta koje će pretpostaviti većina katolika, a ne o značenju na temelju prosudbe po preciznim teološkim kriterijima, i upravo se onim prvim značenjem ovdje bavimo. Tvrdnje iz pobudnice "Amoris laetitia" koje zahtijevaju cenzuru moraju stoga biti osuđene u onome svojem smislu koji je prosječan čitatelj sklon pripisati njihovim riječima. Pod prosječnim čitateljem ovdje razumijevamo takvog koji ne nastoji riječi dokumenta izvrtati ni u kojem smjeru, nego će svoj zdravorazumski ili neposredni dojam o značenju smatrati ispravnim.

Priznajemo da u dokumentu ima i tvrdnji proturječnih nekima od cenzuriranih te da "Amoris laetitia" sadrži i mnoga vrijedna učenja. Neki njezini odlomci važan su doprinos obrani i naviještanju vjere. Kritika koju ovdje nudimo omogućava tim vrijednim elementima njihov istinski učinak, razlikujući ih od problematičnih elemenata u dokumentu i suzbijajući prijetnju ovih drugih vjeri.

Poradi teološke jasnoće i pravednosti, ova kritika štetnih dijelova pobudnice "Amoris laetitia" imat će oblik teološke cenzure pojedinačnih odlomaka koji su manjkavi. Te cenzure valja razumjeti u smislu u kojem ih je Crkva tradicionalno shvaćala [2], a primijenjene su na odlomke "prout iacent", u njihovu neposrednom obliku. Cenzurirani iskazi toliko su štetni da se nismo upuštali u cjelovito nabrajanje cenzura kojima podliježu. Većina, ako ne svi, potpadaju i pod cenzure *aequivoca, ambigua, obscura, praesumptuosa, anxia, dubia, captiosa, male sonans, piarum aurium offensiva*, kao i pod one koje su nabrojene. Obuhvaćene su I) cenzure koje se tiču sadržaja cenzuriranih iskaza i II) one koje se tiču štetnih učinaka tih iskaza. Nisu zamišljene da budu iscrpan popis zabluda koje "Amoris laetitia" sadrži na temelju prihvatljivih čitanja, nego da označe najgore njezine prijetnje katoličkoj vjeri i moralu. Cenzurirane tvrdnje podijeljene su na one koje su krivovjerne i na one koje potpadaju pod blažu cenzuru. Krivovjerne tvrdnje, označene kao "haeretica", tvrdnje su koje proturječe tvrdnjama sadržanim u božanskoj objavi i definiranim svečanom prosudbom kao božanski objavljene istine bilo od rimskoga prvosvećenika "ex cathedra", bilo od zbora biskupa okupljenih na koncilu, bilo nezabludivo predloženim na vjerovanje od redovitog i općeg učiteljstva. Tvrdnje koje potpadaju pod blažu cenzuru od krivovjerja obuhvaćene su kao osobito opasne za vjeru i moral.

Cenzure tih tvrdnji nisu cenzure upravnih, zakonodavnih ili doktrinarnih akata vrhovnog svećenika, jer tvrdnje koje su cenzurirane nisu niti mogu biti takvi akti. Te cenzure predmet su sinovske molbe upućene vrhovnom svećeniku da donese neopoziv i konačan pravni i doktrinarni akt kojim osuđuje cenzurirane tvrdnje.

Konačno, neki od teologa koji su potpisnici ovoga pisma pridržali su sebi pravo na manje prilagodbe nekih od cenzura pridjenutih nekima od tvrdnji: njihov potpis valja smatrati pokazateljem njihova uvjerenja da sve te tvrdnje treba cenzurirati i općenitog slaganja s cenzurama koje su ovdje predložene.

Teološke cenzure tvrdnji izvađenih iz apostolske pobudnice Amoris laetitia

A) Krivovjerne tvrdnje

1) AL 83: "Crkva… odlučno odbacuje smrtnu kaznu."

Ako se shvati u smislu da je smrtna kazna uvijek i svagdje nepravedna u sebi i stoga je država ne može s pravom dosuditi: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Perniciosa.*

Post 9,6: "Tko prolije krv čovjekovu, njegovu će krv čovjek proliti! Jer na sliku Božju stvoren je čovjek!" [3]

Vidi također: Lev 20-1; Pnz 13, 21-22; Mt 15,4; Mk 7,10; Iv 19,11; Rim 13,4; Heb 10,28; Inocent I., "Pismo Eksuperiju", PL 120: 499A-B; Innocent III., "Vjeropispovijed propisana valdenzima", DH 795 [4]; Pio V., "Katekizam Tridentskoga koncila", komentar o 5. zapovijedi; Papa Pio XII., "Nagovor Prvom Međunarodnom kongresu histopatologije živčanog sustava", AAS 44 (1952): 787; Ivan Pavao II., "Katekizam Katoličke Crkve", 2267.

2) AL 156: "Svaki oblik spolne podložnosti treba jasno odbaciti."

Ako se shvati ne naprosto kao nijekanje da žena duguje svojemu mužu ropsku pokornost ili da on nad njom ima vlast jednaku roditeljskoj, nego i kao nijekanje da muž ima ikakav oblik vlasti nad svojom ženom ili da žena ima ikakvu dužnost izvršiti opravdane naloge svojega muža koje on daje snagom svoje muževlje vlasti: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Prava, perniciosa.*

Ef 5,24: "Pa kao što se Crkva podlaže Kristu, tako i žene muževima u svemu!"

Vidi također: 1 Kor 11,3; Kol 3,18; Tit 2,3-5; 1 Pt 3,1-5; Pio V., "Katekizam Tridentskoga koncila", komentar o sakramentu ženidbe; Leon XIII., "Arcanum", ASS 12 (1879): 389; Pio XI., "Casti connubii", AAS 22 (1930): 549 (DH 3708-09); Ivan XXIII., "Ad Petri cathedram", AAS 51 (1959): 509-10.

3) AL 159: "Sveti Pavao preporučivao je djevičanstvo zato što je očekivao Isusov skori dolazak, pa je želio da se svatko usredotoči samo na širenje evanđelja: 'vrijeme je kratko' (1 Kor 7,29)... Radije nego da se govori beuvjetno o superiornosti djevičanstva, trebalo bi biti dovoljno istaknuti da se ta različita životna stanja uzajamno nadopunjuju, iz čega slijedi da jedno može biti savršenije na jedan, a drugo na drugi način."

Shvaćeno kao nijekanje da je stanje djevičanskoga Kristu posvećenoga života samo po sebi superiorno stanju kršćanskoga braka: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Perniciosa, suspensiva gravis resolutionis.*

Tridentski koncil, sjednica 24., kanon 10.: "Tko kaže da stanje braka valja pretpostaviti stanju djevičanstva ili celibata, te da nije bolje i blaženije ostati u djevičanstvu ili celibatu nego se vezati ženidbom, neka bude kažnjen anatemom." (DH 1810).

Vidi također: Mt 19,12.21; 1 Kor 7,7-8.38; 2 Sol 2,1-2; Otk 14,4; Firentinski koncil, "Dekret za jakobite", DH 1353; Pio X., "Odgovor Biblijskog povjerenstva", DH 3629; Pio XII., "Sacra virginitas", AAS 46 (1954): Drugi Vatikanski koncil, "Dekret *Optatam totius*", 10.

4) AL 295: "Sveti Ivan Pavao II. predložio je tzv. 'zakon stupnjevitosti', znajući da ljudsko biće 'poznaje, ljubi i ostvaruje moralno dobro u različitim stupnjevima rasta'. To nije 'stupnjevitost zakona', nego razboritog izvršavanja slobodnih čina od strane osoba koje nisu u položaju da razumiju, cijene ili potpuno ispune objektivne zahtjeve zakona." AL 301: "Više se [sic] ne može naprosto reći da svi koji su u bilo kakvoj 'neregularnoj' situaciji žive u smrtnom grijehu, lišeni posvetne milosti. Nije riječ samo o nepoznavanju pravila. Osoba može sasvim dobro poznavati pravilo, a ipak imati velikih teškoća u razumijevanju 'pripadnih mu vrednota', ili se nalaziti u takvoj konkretnoj situaciji koja joj onemogućava drukčije djelovanje i drukčiju odluku bez novoga grijeha."

Shvaćeno u smislu da opravdana osoba nema snage uz Božju pomoć ispuniti objektivne zahtjeve božanskog zakona, kao da bi obdržavanje bilo koje od Božjih zapovijedi bilo opravdaniku nemoguće, ili pak da Božja milost ostvarujući u pojedincu opravdanje ne ostvaruje redovito i po svojoj naravi njegovo obraćenje od svih teških grijeha, ili da nije dovoljna za obraćenje od svih teških grijeha: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.*
II) *Impia, blasphema.*

Tridentski koncil, sjednica 6., kanon 18.: "Tko kaže da čovjek, pa ni opravdan i uspostavljen u milosti, ne može obdržavati Božje zapovijedi, neka bude kažnjen anatemom." (DH 1568)

Vidi također: Post 4,7; Pnz 30,11-19; Sir 15,11-22; Mk 8,38; Lk 9,26; Heb 10,26-29; 1 Iv 5,17; Zosim, 15. (ili 16.) Sinoda u Kartagi, kanon 3. o milosti, DH 225; Feliks III., 2. Sinoda u Orangeu, DH 397; Tridentski koncil, sjednica 5., kanon 5.; sjednica 6., kanoni 18.-20., 22., 27. i 29.; Pio V., "Bula *Ex omnibus afflictionibus*, O zabludama Michaela du Baya", 54, (DH 1954); Inocent X., "Konstitucija *Cum occasione*, O zabludama Corneliusa Jansena", 1 (DH 2001); Klement XI., "Konstitucija *Unigenitus*, O zabludama Pasquiera Quesnela", 71 (DH 2471); Ivan Pavao II., "Apostolska pobudnica *Reconciliatio et*

paenitentia" 17: AAS 77 (1985): 222; "Veritatis splendor" 65-70: AAS 85 (1993): 1185-89 (DH 4964-67).

5) AL 297: "Nitko ne može biti zauvijek osuđen, jer to nije logika evanđelja!"

Ako se shvati u smislu da nijedno ljudsko biće ne može ili neće biti osuđeno na vječne muke u paklu: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Scandalosa, perniciosa.*

Mt 25,46: "I otići će ovi u muku vječnu, a pravednici u život vječni."

Vidi također: Mt 7,22-23; Lk 16,26; Iv 17,12; Otk 20,10; 16. Sinoda u Toledu (DH 574); 4. Lateranski koncil, DH 801; Benedikt XII., "Konstitucija *Benedictus Deus*", DH 1002; Firentinski koncil, "Dekret *Laetentur caeli*", DH 1306; Ivan Pavao II., "Pismo Kongregaciji za nauk vjere, *Recentiores episcoporum*, AAS 71 (1979): 941; "Katekizam Katoličke Crkve", 1033-37.

6) AL 299: "Slažem se s mišljenjem mnogih sinodskih otaca da 'krštene koji su se rastavili i civilno ponovo vjenčali treba potpunije uključiti u kršćansku zajednicu, na različite moguće načine, izbjegavajući pritom svaku prigodu za sablazan. Logika integracije ključ je za pastoralnu brigu o njima, brigu koja će im omogućiti ne samo da shvate da pripadaju Crkvi nego i da spoznaju da mogu imati plodno i radosno iskustvo toga. Oni su kršteni, oni su braća i sestre, Duh Sveti u srca im ulijeva darove i talente na dobrobit sviju... Takve osobe ne trebaju se osjećati izopćenim članovima Crkve, nego živim članovima, sposobnima živjeti i rasti u njoj i iskusiti je kao Majku koja ih uvijek srdačno prima, s ljubavlju se brine za njih i bodri ih na putu života i evanđelja.'"

Ako se shvati u smislu da rastavljeni i civilno ponovo vjenčani koji su potpuno svjesno i s punim pristankom volje izabrali svoju situaciju nisu u teškom grijehu te mogu primiti posvetnu milost i rasti u ljubavi:
I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Scandalosa, prava, perversa.*

Mk 10,11-12: "Tko otpusti svoju ženu pa se oženi drugom, čini prema prvoj preljub. I ako žena napusti svoga muža pa se uda za drugoga, čini preljub."

Vidi također: Izl 20,14; Mt 5,32; 19,9; Lk 16,18; 1 Kor 7,10-11; Heb 10,26-29; Tridentski koncil, sjednica 6., kanoni 19.-21., 27. (DH 1569-71, 1577); sjednica 24., kanoni 5. i 7. (DH 1805, 1807); Inocent XI., "Osuđene tvrdnje 'laksista'", 62-63 (DH 2162-63); Aleksandar VIII., "Dekret Svetog oficija o 'filozofskom grijehu'", DH 2291; Ivan Pavao II., "Veritatis splendor", 65-70: AAS 85 (1993): 1185-89 (DH 4964-67).

7) AL 301: "Više se [sic] ne može naprosto reći da svi koji su u bilo kakvoj 'neregularnoj' situaciji žive u smrtnom grijehu, lišeni posvetne milosti. Nije riječ samo o nepoznavanju pravila. Osoba može sasvim dobro poznavati pravilo, a ipak imati velikih teškoća u razumijevanju

'pripadnih mu vrednota', ili se nalaziti u takvoj konkretnoj situaciji koja joj onemogućava drukčije djelovanje i drukčiju odluku bez novoga grijeha."

Shvaćeno u smislu da vjernik katolik može s punom sviješću o božanskom zakonu svojevoljno ga prekršiti u teškoj stvari a da ne bude u smrtnom grijehu uslijed toga čina: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Prava, perversa.*

Tridentski koncil, sjednica 6., kanon 20.: "Tko kaže da opravdan čovjek, kako god savršen, nije obvezan obdržavati Božje i crkvene zapovijedi, nego samo vjerovati, kao da je evanđelje samo bezuvjetno obećanje vječnog života, neuvjetovanog obdržavanjem zapovijedi, neka bude kažnjen anatemom." (DH 1570)

Vidi također: Mk 8,38; Lk 9,26; Heb 10,26-29; 1 Iv 5,17; Tridentski koncil, sjednica 6., kanoni 19. i 27.; Klement XI., "Konstitucija *Unigenitus*", O zabludama Pasquiera Quesnela, 71 (DH 2471); Ivan Pavao II., "Apostolska pobudnica *Reconciliatio et paenitentia*", 17: AAS 77 (1985): 222; "Veritatis splendor", 65-70: AAS 85 (1993): 1185-89 (DH 4964-67).

8) AL 301: "Više se [sic] ne može naprosto reći da svi koji su u bilo kakvoj 'neregularnoj' situaciji žive u smrtnom grijehu, lišeni posvetne milosti. Nije riječ samo o nepoznavanju pravila. Osoba može sasvim dobro poznavati pravilo, a ipak imati velikih teškoća u razumijevanju 'pripadnih mu vrednota', ili se nalaziti u takvoj konkretnoj situaciji koja joj onemogućava drukčije djelovanje i drukčiju odluku bez novoga grijeha."

Ako se shvati kao da osoba s punom sviješću o božanskom zakonu može počiniti grijeh opredjeljenjem za posluh tom zakonu: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Prava, perversa.*

Ps 18,8: "Savršen je Zakon Gospodnji, dušu krijepi."

Vidi također: Sir 15,21; Tridentski koncil, sjednica 6., kanon 20.; Klement XI., "Konstitucija *Unigenitus*", O zabludama Pasquiera Quesnela, 71 (DH 2471); Leon XIII., "Libertas praestantissimum", ASS 20 (1887-88): 598 (DH 3248); Ivan Pavao II., "Veritatis splendor", 40: AAS 85 (1993): 1165 (DH 4953).

9) AL 303: "Savjest može i više nego samo priznati da neka situacija objektivno nije u skladu s općenitim evanđeoskim zahtjevima. Može iskreno i pošteno priznati koje je ponašanje zasad najvelikodušniji mogući odgovor Bogu te sa stanovitom moralnom sigurnošću uvidjeti da upravo to ponašanje sam Bog zahtijeva u konkretnoj složenosti njezinih ograničenja, iako još nije potpuno sukladno s objektivnim idealom."

Shvaćeno u smislu da savjest može istinito prosuditi da čini koje evanđelje

osuđuje, a napose spolni čini među katolicima koji su se civilno vjenčali nakon rastave, mogu ponekad biti moralno ispravni te da ih može zahtijevati ili naređivati Bog: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Scandalosa, prava, perversa, perniciosa, impia, blasphema.*

Tridentski koncil, sjednica 6., kanon 21.: "Tko kaže da je Bog dao ljudima Isusa Krista kao Otkupitelja u kojega će se uzdati, ali ne i kao Zakonodavca kojem se trebaju pokoravati, neka bude kažnjen anatemom." (DH 1571)

Tridentski koncil, sjednica 24., kanon 2.: "Tko kaže da kršćanin može zakonito biti oženjen s više žena istodobno, neka bude kažnjen anatemom." (DH 1802)

Tridentski koncil, sjednica 24., kanon 5.: "Tko kaže da se ženidbeni vez može razriješiti zbog krivovjerja, zbog teškoća zajedničkog života ili zbog namjerne odsutnosti jednog od bračnih drugova, neka bude kažnjen anatemom." (DH 1805)

Tridentski koncil, sjednica 24., kanon 7.: "Tko kaže da je Crkva u krivu što je naučavala i naučava da se prema evanđeoskom i apostolskom nauku ženidbeni vez ne može razriješiti zbog preljuba jednoga od bračnih drugova i da nijedan od njih, ni nevini, koji nije prouzročio preljub, ne može sklopiti drugi brak sve dok je drugi supružnik živ te da su muž koji otpusti svoju ženu preljubnicu pa se oženi drugom ženom i žena koja ostavi svoga muža preljubnika pa se uda za drugoga oboje preljubnici, neka bude kažnjen anatemom." (DH 1807)

Vidi također: Ps 5,5; Ps 18,8-9; Sir 15,21; Heb 10,26-29; Jak 1,13; 1 Iv 3,7; Inocent XI., "Osuđene tvrdnje 'laksista'", 62-63 (DH 2162-63); Klement XI., "Konstitucija *Unigenitus*", O zabludama Pasquiera Quesnela, 71 (DH 2471); Leon XIII., "Enciklika *Libertas praestantissimum*", ASS 20 (1887-88): 598 (DH 3248); Pio XII., "Dekret Svetog oficija o situacijskoj etici", DH 3918; Drugi Vatikanski koncil, "Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*", 16; Ivan Pavao II., "Veritatis splendor", 54: AAS 85 (1993): 1177; "Katekizam Katoličke Crkve, 1786-87.

10) AL 304: "Osobito tražim da uvijek imamo na umu nauk svetoga Tome Akvinskog te da naučimo uklapati taj nauk u pastoralno razlučivanje: 'Premda na razini općih načela postoji nužnost, ipak se što više silazimo k posebnome sve češće suočavamo s manjkavostima... Na razini djelovanja ista praktična istina i ispravnost za sve ne postoji glede posebnoga, nego samo glede općih načela; a gdje vrijedi ista ispravnost glede posebnoga, ona nije svima jednako poznata... Načela podbacuju, što više silazimo u posebno.' Istina je da opća pravila predstavljaju dobro koje se nikad ne smije omalovažiti ili zanemariti, ali u svojem izrazu ona ne mogu bezuvjetno obuhvatiti sve posebne situacije."

Shvaćeno u smislu da moralna načela i moralne istine koji su sadržani u božanskoj objavi i naravnom zakonu ne obuhvaćaju negativne naloge koji bezuvjetno zabranjuju određene vrste čina u bilo kakvim i bilo kojim okolnostima: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Scandalosa, prava, perversa.*

Ivan Pavao II., "Veritatis splendor", 115: "Svatko od nas svjestan je važnosti nauka koji čini središnju temu ove enciklike i na koji danas s autoritetom nasljednika svetog Petra upozoravam. Svatko od nas uviđa ozbiljnost onoga što, ne samo za pojedince nego i za cijelo društvo, podrazumijeva ponovna potvrda sveopćenitosti i nepromjenjivosti moralnih zapovijedi, posebice onih po kojima su u sebi zla djela uvijek i beziznimno zabranjena." (DH 4971).

Vidi također: Rim 3,8; 1 Kor 6,9-10; Gal 5,19-21; Otk 22,15; Četvrti Lateranski koncil, poglavlje 22 (DH 815); Koncil u Konstanzu, "Bula *Inter cunctas*", 14 (DH 1254); Pavao VI., "Humanae vitae", 14: AAS 60 (1968) 490-91. Ivan Pavao II., "Veritatis splendor", 83: AAS 85 (1993): 1199 (DH 4970).

11) AL 308: "Razumijem one koji daju prednost strožoj pastoralnoj skrbi, koja onemogućava pomutnju. No iskreno vjerujem da Isus želi Crkvu pažljivu spram dobra koje Duh Sveti sije posred ljudske slabosti; da želi Majku koja jasno izražava svoj objektivni nauk, ali pritom ne odustaje od mogućega dobra, makar i postupnog, ne libeći se uprljati svoje cipele blatom s ulica."

Ako se shvati u smislu da naš Gospodin Isus Krist hoće da Crkva napusti svoju trajnu disciplinsku praksu kojom uskraćuje euharistiju rastavljenima i civilno ponovno vjenčanima i odbija dati odrješenje rastavljenima i civilno ponovo vjenčanima koji ne izraze kajanje zbog svojega životnog stanja i odluku da će se popraviti: I) *Haeretica, sacrae Scripturae contraria.* II) *Scandalosa, prava, perversa, impia, blasphema.*

1 Kor 11,27: "Tko god jede ovaj kruh ili pije čašu Gospodnju nedostojno, bit će krivac tijela i krvi Gospodnje."

"Familiaris consortio", 84: "Pomirenje u sakramentu pokore – koje bi otvorilo put k sakramentu euharistije – može se udijeliti samo onima koji se pokaju što su pogazili znak Saveza i vjernosti Kristu te iskreno odluče provoditi takav život koji nije u opreci s nerazrješivošću ženidbe. To znači, u praksi, da muškarac i žena kada zbog ozbiljnih razloga, kao što je npr. odgoj djece, ne mogu udovoljiti obvezi rastanka preuzmu dužnost da žive u potpunoj suzdržljivosti, tj. suzdržljivosti od čina svojstvenih bračnom paru."

Drugi Lateranski koncil, kanon 22.: "Budući da postoji nešto što osobito uznemiruje Crkvu, a to je lažno kajanje, opominjemo svoju subraću i svećenike neka ne

dopuste da se duše laika varaju lažnim kajanjem i budu odvučene u pakao. Poznato je da je kajanje lažno kad se sagriješi u mnogome, a kaje samo za jedno, ili kad se tako kaje za jedno da se ne odustaje od drugog." (DH 717)

Vidi također: Mt 7,6; Mt 22,11-13; 1 Kor 11,28-30; Heb 13,8; Tridentski koncil, sjednica 14., "Dekret o pokori", pogl. 4; Tridentski koncil, sjednica 13., "Dekret o Presvetoj Euharistiji" (DH 164647)); Inocent XI., "Osuđene tvrdnje 'laksista'", 60-63 (DH 2160-63); Ivan Pavao II., "Katekizam Katoličke Crkve", 1385, 1451, 1490.

B) Tvrdnje koje potpadaju pod blaže cenzure

12) AL 295: "Sveti Ivan Pavao II. predložio je tzv. 'zakon stupnjevitosti', znajući da ljudsko biće 'poznaje, ljubi i ostvaruje moralno dobro u različitim stupnjevima rasta'. To nije 'stupnjevitost zakona', nego razboritog izvršavanja slobodnih čina od strane osoba koje nisu u položaju da razumiju, cijene ili potpuno ispune objektivne zahtjeve zakona."

Ako se shvati u smislu da slobodni čini koji potpuno ne ispunjavaju objektivne zahtjeve božanskog zakona mogu biti moralno dobri: I) *Erronea in fide.* II) *Scandalosa, prava.*

1 Iv 3,4: "Tko god čini grijeh, čini i bezakonje; ta grijeh je bezakonje."

Vidi također: Leon XIII., "Libertas praestantissimum", ASS 20 (1887-88): 598 (DH 3248); Ivan Pavao II., "Veritatis splendor", 40: AAS 85 (1993): 1165 (DH 4953).

13) AL 296: "Dva se načina razmišljanja protežu kroz cijelu povijest Crkve: odbacivanje i ponovno uključenje. Put Crkve, od vremena Koncila u Jeruzalemu, uvijek je put Isusov, put milosrđa i uključenja. Nije put Crkve osuditi ikoga zauvijek." AL 297: "Nitko ne može biti zauvijek osuđen, jer to nije logika evanđelja!"

Ako se shvati kao da u okolnostima u kojima prekršitelj ne prestaje s prekšajem Crkva nema vlast ni pravo određivati kazne i donositi osude bez kasnijega njihova otpuštanja ili povlačenja, ili da nema vlast ni pravo osuđivati i izopćivati pojedince nakon njihove smrti: I) *Erronea in fide.* II) *Scandalosa, perniciosa, derogans praxi sive usui et disciplinae Ecclesiae.*

Zakonik kanonskog prava (1983.), kan. 1358.: "Otpuštenje cenzure može se dati samo prekršitelju koji odstupi od tvrdokornosti..."

Treći Carigradski koncil, "Osuda monoteleta i pape Honorija I.": "Mi pak odbacujemo njihov bezbožni nauk, tj. tih čija imena prema našoj odluci moraju biti izopćena iz svete Crkve Božje, a to su Sergije, koji je počeo pisati o tom bezbožnom

učenju, Kir Aleksandrijski, Pir, Pavao, Petar i oni koji su obnašali biskupsku službu u ovom gradu povjerenom Božjoj zaštiti, a pisali su jednako kao i oni. Tu je i Teodor, bivši biskup faranski. Sve je te osobe Agaton, najsvetiji i triput blaženi papa starog Rima, spomenuo i odbacio u svom pismu... caru, jer su zastupali mišljenja koja su u suprotnosti s našom pravom vjerom. Odlučujemo da oni trebaju biti kažnjeni i anatemom. S njima zajedno treba iz svete Crkve Božje biti izopćen i kažnjen anatemom i Honorije, bivši papa starog Rima, jer smo u pismu koje je napisao Sergiju pronašli da je slijedio njegova shvaćanja i potvrdio njegovo bezbožno učenje." (DH 550)

Vidi također: Drugi Carigradski koncil, kanoni 11.-12.; Lateranska sinoda, kanon 18. (DH 518-20); Leon II., "Pismo *Regi regum*", DH 563; Četvrti Carigradski koncil, kanon 11.; Firentinski koncil, "Dekret za jakobite", DH 1339-1346; Benedikt XV., "Zakonik kanonskog prava" (1917.), kanoni 855., 2214., 2241.1. i 2257.; Ivan Pavao II., "Zakonik kanonskog prava" (1983.), kanoni 915. i 1311.; Zakonik kanonskog prava za istočne Crkve, kanon 1424.1.

14) AL 298: "Rastavljeni koji su ušli u novu vezu, na primjer, mogu se naći u vrlo različitim situacijama, koje ne bi trebalo katalogizirati ni odveć kruto svrstavati, onemogućujući prikladno osobno i pastoralno razlučivanje. Ima slučajeva nove veze očvrsle tijekom vremena, s novom djecom, s dokazanom vjernošću, velikodušnim sebedarjem, kršćanskom zauzetošću, sviješću o vlastitoj neregularnosti i velikom teškoćom povratka koji ne bi bio praćen osjećajem u savjesti da se upada u nove grijehe."

Ako se shvati u smislu da osoba koja je civilno vjenčana s nekim tko nije njezin pravi bračni drug može ostvarivati kršćansku krepost spolnom vjernošću svojem civilnom partneru: I) *Erronea in fide.* II) *Scandalosa.*

1 Kor 7,10-11: "A oženjenima zapovijedam, ne ja, nego Gospodin: žena neka se od muža ne rastavlja; a ako se ipak rastavi, neka ostane neudana ili neka se s mužem pomiri. I muž neka ne otpušta ženu."

Vidi također: Post 2,21; Mal 2,15-16; Mt 5,32, 19,9; Mk 10,11-12; Lk 16,18; Heb 13,4; "Pismo *Quam laudabiliter* Leona I.", DH 283; "Pismo *Regressus ad nos* Leona I.", DH 311-14; "Pismo *Gaudemus in Domino* Inocenta III.", DH 777-79; Drugi Koncil u Lyonu, "Vjeroispovijed cara Mihaela Paleologa" (DH 860); Tridentski koncil, sjednica 24., kanoni 5., 7.; Pio Vl., "Rescript. ad Episc. Agriens.", 11. srpnja 1789.; "Arcanum", ASS 12 (1879-80): 388-94; Pio XI., "Casti connubii", AAS 22 (1930): 546-50 (cf. Dz 3706-10); Ivan Pavao II., "Apostolska pobudnica *Familiaris consortio*", 19, 80-81, 84: AAS 74 (1982) 92-149; "Katekizam Katoličke Crkve", 1643-49.

15) AL 298: "Crkva zna za situacije 'u kojima, zbog ozbiljnih razloga, kao što je odgoj djece, muškarac i žena ne mogu udovoljiti obvezi rastanka'. [fusnota 329] U takvim situacijama mnogi ljudi, znajući za od Crkve ponuđenu mogućnost da se živi 'poput brata i sestre' i prihvaćajući tu mogućnost, ističu da u slučaju izostanka stanovitih izraza prisnosti 'nerijetko biva ugrožena vjernost među supruzima i dobro djece'." [Zadnji dio koji je u polunavodnicima primjenjuje prijevarno na rastavljene i civilno ponovo vjenčane parove tvrdnju Drugoga Vatikanskoga koncila, "Gaudium et spes", 51, koja se odnosi samo na valjano oženjene parove.]

Shvaćeno kao podrška mišljenju da rastavljeni i civilno ponovo vjenčani imaju obvezu spolne vjernosti jedno prema drugome, a ne prema svojim pravim supružnicima, ili da bi njihovo življenje "kao brat i sestra" moglo biti ili skrivljena grešna prigoda ili skrivljen uzrok štete za njihovu djecu: I) *Erronea in fide.* II) *Scandalosa, prava, perversa.*

Sir 15,21: "Nije nikad zapovjedio nikomu da bude bezbožnik ni dao dopuštenje za grijeh."

Vidi također: Rim 3,8, 8,28; 1 Sol 4,7; Jak 1,13-14; Ivan Pavao II., "Veritatis splendor", 79-83: AAS 85 (1993): 1197-99 (cf. DH 4969-70).

16) AL 300: "Budući da 'stupanj odgovornosti nije u svim slučajevima jednak', posljedice ili učinci nekog pravila nisu nužno uvijek isti. [fusnota 336] Tako je i glede sakramentalne discipline, jer razlučivanje može raspoznati da u određenoj situaciji ne postoji teška krivnja." AL 305: "Zbog uvjetovanosti i ublažavajućih čimbenika moguće je da u objektivno grešnoj situaciji – koja ne mora i subjektivno biti takva, ili potpuno takva – osoba bude u stanju živjeti u Božjoj milosti, ljubiti, a u životu milosti i ljubavi i rasti, primajući u tu svrhu pomoć Crkve. [fusnota 351] U nekim slučajevima može to biti i sakramentalna pomoć. Stoga 'podsjećam svećenike da ispovjedaonica ne smije biti mučilište, nego mjesto susreta s Gospodinovim milosrđem'. Također želim istaknuti da euharistija 'nije nagrada za savršene, nego moćan lijek i hrana za slabe'."

Ako se shvati kao da umanjenom odgovornošću prouzročena odsutnost teške krivnje može dopustiti pripuštanje euharistiji u slučaju rastavljenih i civilno ponovo vjenčanih osoba koje se nisu međusobno rastale niti su se obvezale živjeti u potpunoj suzdržljivosti, nego ostaju u objektivnom stanju preljuba i dvoženstva: I) *Erronea in fide, falsa.* II) *Scandalosa.*

Ivan Pavao II., "Familiaris consortio", 84: "Crkva ponovno potvrđuje svoju stegu, zasnovanu na Svetom pismu, prema kojoj ne može euharistijskom zajedništvu pripustiti rastavljene i ponovno vjenčane. Oni su sami sebe učinili nesposobnima da budu pripušteni, jer njihovo stanje i životni položaj objektivno su u opreci sa zajedništvom

ljubavi između Krista i Crkve, označenim i uprisutnjenim u euharistiji. A k tomu postoji još jedan, osobit pastoralni razlog: ako se te osobe pripuste euharistiji, vjernici bi bili uvedeni u zabludu i krivo bi shvaćali crkveni nauk o nerazrješivosti ženidbe. Pomirenje u sakramentu pokore – koje bi otvorilo put k sakramentu euharistije – može se udijeliti samo onima koji se pokaju što su pogazili znak Saveza i vjernosti Kristu te iskreno odluče provoditi takav život koji nije u opreci s nerazrješivošću ženidbe. To znači, u praksi, da muškarac i žena kada zbog ozbiljnih razloga, kao što je npr. odgoj djece, ne mogu udovoljiti obvezi rastanka preuzmu dužnost da žive u potpunoj suzdržljivosti, tj. suzdržljivosti od čina svojstvenih bračnom paru."

1 Iv 2,20: "Vi imate pomazanje od Svetoga, i znate sve."

Vidi također Ez 3,17; Mt 28,20; 1 Kor 11,27-29; Ef 5,30-32; Drugi Lateranski koncil, DH 717; Pavao V., "Rituale Romanum", 49; Benedikt XIV., "Potvrda maronitske sinode"; "Enciklika *Ex omnibus*"; Benedikt XV., "Zakonik kanonskog prava" (1917.), kanon 855.; Ivan Pavao II., "Zakonik kanonskog prava (1983.), kanon 915.; Kongregacija za nauk vjere, "Pismo biskupima Katoličke Crkve o primanju euharistijske pričesti od strane onih vjernika koji su nakon rastave ušli u novi brak", AAS 86 (1994): 974-79; "Zakonik kanonskog prava za istočne Crkve", kanon 712.; "Katekizam Katoliččke Crkve", 1650, 2390; Kongregacija za nauk vjere, "Glede nekih prigovora crkvenom nauku o pristupanju rastavljenih i ponovo vjenčanih vjernika svetoj pričesti", u "Documenti e Studi", O pastoralnoj skrbi za rastavljene i ponovo vjenčane, Vatican 1998., pp. 20-29; Papinsko vijeće za zakonodavne tekstove (PCLT), "Izjava o pripustivosti rastavljenih i civilno ponovo vjenčanih svetoj pričesti" http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/intrptxt/documents/rc_pc_intrptxt_doc_20000706_declaration_en.html ; Benedikt XVI., "Apostolska pobudnica, *Sacramentum caritatis*" 29: AAS 99 (2007), 128-29.

17) AL 298: "Rastavljeni koji su ušli u novu vezu, na primjer, mogu se naći u vrlo različitim situacijama, koje ne bi trebalo katalogizirati ni odveć kruto svrstavati, onemogućujući prikladno osobno i pastoralno razlučivanje. Ima slučajeva nove veze očvrsle tijekom vremena, s novom djecom, s dokazanom vjernošću, velikodušnim sebedarjem, kršćanskom zauzetošću, sviješću o vlastitoj neregularnosti i velikom teškoćom povratka koji ne bi bio praćen osjećajem u savjesti da se upada u nove grijehe."

Ako se shvati u smislu da rastavljeni i civilno ponovo vjenčani mogu bilo počiniti grijeh bilo s krivnjom se izlagati grešnoj prigodi time što se u skladu s trajnim crkvenim naukom i disciplinom suzdržavaju od spolnih odnosa: I) *Temeraria,*

falsa. II) *Scandalosa, prava, derogans praxi et disciplinae Ecclesiae.*

Sir 15,16: "Ako hoćeš držati zapovijedi i zauvijek biti boguugodno vjeran, one će te očuvati."

Vidi također: 1 Kor 7,11, 10,13; Ivan Pavao II., "Veritatis splendor", 102-03: AAS 85 (1993): 1213-14; "Apostolska pobudnica *Familiaris consortio*", 84, AAS 74 (1982) 92-149; "Katekizam Katoličke Crkve", 1650; Benedikt XVI., "Apostolska pobudnica *Sacramentum caritatis*", 99 (2007), 128-29.

18) AL 298: "Postoje također slučajevi onih koji su poduzeli sve ne bi li spasili svoj prvi brak i nepravedno su napušteni, ili 'koji su ušli u novu vezu radi odgoja djece, te su ponekad subjektivno u savjesti sigurni da njihov prijašnji, nepopravljivo razoreni brak nikad nije bio valjan'."

Ako se shvati u smislu da je subjektivna sigurnost savjesti u nevaljanost prijašnjeg braka dovoljna sama po sebi da od krivnje ili zakonite kazne ispriča one koji su sklopili novi brak iako Crkva njihov prijašnji brak priznaje valjanim: I) *Temeraria, falsa.* II) *Scandalosa.*

Tridentski koncil, sjednica 24., kanon 12.: "Tko kaže da ženidbeni sporovi ne spadaju na crkvene suce, neka bude kažnjen anatemom." (DH 1812)

Vidi također: Leon XIII., "Arcanum", ASS 12 (1879), 393; Ivan Pavao II., Zakonik kanonskog prava (1983.), kanoni 1059.-60., 1085.

19) AL 311: "Moralnoteološki nauk ne bi smio propustiti uključiti ova razmatranja."

Shvaćeno u smislu da bi moralnoteološki nauk u Katoličkoj Crkvi trebao kao vjerojatnu ili istinitu prikazati ijednu od ovdje cenzuriranih tvrdnji: I) *Falsa.* II) *Scandalosa, prava, perversa, perniciosa.*

Mt 5,19: "Tko dakle ukine jednu od tih, pa i najmanjih zapovijedi i tako nauči ljude, najmanji će biti u kraljevstvu nebeskom."

Vidi također: Iz 5,20; Mt 28,20; 1 Tim 6,20; Jak 3,1; Pio IX., "Bula *Ineffabilis Deus*", DH 2802; Prvi Vatikanski koncil, "Konstitucija *Dei Filius*", pogl. 4 (DH 3020); Pio X., "Motu Proprio *Sacrorum antistitum*", DH 3541; Prvi Vatikanski koncil, "Konstitucija *Dei Filius*", pogl. 4 (DH 3020); Kongregacija za nauk vjere, "Iusiurandum fidelitatis in suscipiendo officio nomine ecclesiae exercendo", AAS 81 (1989): 106; Kongregacija za nauk vjere, "Donum veritatis", O crkvenom zvanju teologa, AAS 82 (1990): 1559; Ivan Pavao II., "Veritatis splendor", 115-16: AAS 85 (1993): 1223-24; Benedikt XVI., Kongregacija za nauk vjere, "Priopćenje o djelima o. Jona Sobrina SJ", 2 (DH 5107).

Tvrdnje koje su ovdje cenzurirane osuđene su u mnogim prijašnjim dokumentima učiteljstva. Prijeko je potrebno da njihovu osudu ponovi vrhovni svećenik na neopoziv i konačan način te da autoritativno izjavi da "Amoris laetitia" ne traži da se u sadržaj ijedne od njih vjeruje ili da ga se drži možebitno istinitim.

---

1. Cf. Lucien Choupin, Valeur des décisions doctrinales et disciplinaires du Saint-Siège, 2nd ed. (Paris: Beauchesne, 1913), pp. 52-55; i A.-M. Aubry, Obéir ou assentir ? De la «soumission religieuse »au magistère simplement authentique, Paris, DDB, collection« Sed Contra», 2015.
2. Vidi: H. Quilliet, "Censures doctrinales", DTC II, 2101-2113, i Svete kongregacija za nauk vjere,"Doktrinarni komentar o zaključnoj formuli *Ispovijedi vjere*", 29. lipnja 1998.
3. Upućivanja na Sveto pismo su iz "Vulgate" ili "Neovulgate".
4. Upućivanja na Denzingera iz 43. su izdanja.

http://2n613ar7ekr056c3upq2s15c.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2016/07/45-theologians-censure-AL.pdf